Regelrådet

Beslutsdatum 2026-11-17
Vårt diarienummer RR 2026–205
Ert diarienummer Ju2026/01730

Regelrådets uppgift är att granska och yttra sig över kvaliteten på konsekvensutredningar till författningsförslag som kan få effekter av betydelse för företag.

Justitiedepartementet

Yttrande över Åtgärder mot överskuldsättning (SOU 2026:43)

Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar.

Motivering till Regelrådets ställningstagande

Regelrådet bedömer att det är svårt att få en tydlig bild av vilka företag som kommer att omfattas av förslagen och i vilken utsträckning de kommer att påverkas. Det finns visserligen vissa uppgifter om intäktspåverkan och det framgår att förslagen kan medföra ökade administrativa kostnader, men det är trots det otydligt hur stor påverkan förslagen kommer att få. Enligt Regelrådets uppfattning hade det varit behövligt med ett tydligare resonemang kring hur olika branscher och företag påverkas av respektive förslag. Det framgår inte heller om någon särskild hänsyn har tagits till små och medelstora företag vid utformningen av reglerna, vilka konsekvenserna blir om ingen åtgärd vidtas eller hur förslagen förhåller sig till minimikraven. Det finns däremot en tydlig redovisning av såväl hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser som utvärdering, vilket Regelrådet ser positivt på. Det framgår också vilka andra alternativ som har övervägts samt fördelar och nackdelar med respektive alternativ. Samtliga övriga delaspekter, som inte nämnts ovan, bedöms vara godtagbart redovisade. Sammantaget bedömer dock Regelrådet att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven i förordningen om konsekvensutredningar.

Innehållet i förslaget

Utredningen har delat upp förslagen i två delar. Den första delen innehåller de förslag som utredning tycker ska genomföras, nämligen ändringar i skuldsaneringslagen och en ändrad avräkningsordning för konsumentfordringar. Den andra delen innehåller förslag om en absolut preskription och en tidsfördröjning vid utbetalning av krediter, som utredningen enligt uppdraget ska ta fram författningsförslag på, men som utredningen inte tycker bör genomföras.

Förslaget innebär ändringar i bland annat kreditupplysningslagen (1973:1173), räntelagen (1975:635), utsökningsbalken och skuldsaneringslagen (2016:675). Det förslås även en ny lag om avräkning vid betalning av förfallna konsumentfordringar.

De ändringar som rör i skuldsaneringsförfarandet och räntelagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2028 och de ändringar som rör en ändrad avräkningsordning föreslås träda i kraft den 1 januari 2031. Om ändringarna om absolut preskription och om tidsfördröjning vid utbetalning av konsumentkrediter genomförs föreslås de träda i kraft den 1 juli 2028.

Bedömning av delaspekter

Problembeskrivning och syftet med förslaget

Förslagsställaren uppger att syftet med ändringarna är att färre gäldenärer ska fastna i långvarig överskuldsättning. Gäldenärerna ska i stället ges förutsättningar att betala av sina skulder och erbjudas en ekonomisk omstart, vilket i förlängningen kan komma samhället och näringslivet till godo genom en ökad köpkraft. Dessutom bedöms samhällets kostnader för överskuldsättningen minska.

Det nuvarande reglerna om skuldsanering uppges vara alltför otydliga och det är ofta fel personer som ansöker om skuldsanering, vilket innebär att fler får avslag. Förslagsställaren uppger att det därför finns ett behov av att förtydliga reglerna och utöka insatserna för att nå rätt målgrupp med information om skuldsanering. Det uppges vidare vara ett problem att gäldenärer i första hand betalar av ränta och att det därför tar betydligt längre tid för skulderna att minska. En ändrad avräkningsordning där avräkning i första hand sker mot vissa kostnader, i andra hand mot kapitalfordran och annan räntebärande fordran och slutligen mot dröjsmålsränta uppges kunna bidra till att gäldenärernas skulder minskar snabbare.

Regelrådet bedömer att redovisningen av problembeskrivning och syftet med förslaget är godtagbar.

Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

Såvitt Regelrådet kan utläsa saknar konsekvensutredningen redovisning av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas. Vissa saker går att utläsa från bakgrundsbeskrivningen men denna visar inte tillräckligt på förväntad utveckling över tid om föreslagna regler inte kommer till stånd. Regelrådet vill påminna om att alltid redovisa samtliga delaspekter i konsekvensutredningen. Om förslagsställaren bedömer att någon delaspekt inte är relevant ska det ändå framgå att en sådan bedömning har gjorts.

Regelrådet bedömer att redovisningen av konsekvenser om ingen åtgärd vidtas är bristfällig.

Alternativa lösningar

Förslagsställaren presenterar olika alternativa sätt att bedöma gäldenärens betalningsförmåga och resonerar även kring olika alternativ för hur lång period som ska avses med ”inom överskådlig tid”. Det finns också olika förslag på hur lång betalningsplanen bör vara. Förslagsställaren resonerar kring olika sätt att utforma reglerna för en ändrad avräkningsordning, samt vilka krediter som bör omfattas, och redogör för för- respektive nackdelar med respektive lösning. Förslagsställaren diskuterar också om det bör införas en absolut preskription och om en sådan i så fall även bör tillämpas retroaktivt. Det finns även en viss jämförelse med hur andra länder hanterat liknande frågor.

Förslagsställaren presenterar hur reglerna för skuldsanering ser ut i Norge, Finland och Danmark. Det framgår att tiden för betalningsplan nyligen kortats från fem år till tre år i Danmark och att samma tider gäller i Finland, även om det förekommer vissa undantag. Även Norge har diskuterat att förkorta tiden för betalningsplan från fem till tre år. Det uppges vidare att det pågår diskussioner i Finland om att ändra avräkningsordningen så att fordrans kapitalbelopp räknas av först och därefter ränta och kostnader. I Norge infördes nya regler under 2026 för att samla och förenkla regelverket för indrivning av skulder. Det uppges att om

de medel som inflyter täcker endast en del av borgenärens skuld, och avräkningsordningen inte har bestämts i inkassobeslutet, ska en betalning som täcker endast del av fordran avräknas mot kapitalbeloppet före kostnader, avgifter och slutligen upplupen ränta. Bestämmelsen är dock inte tvingande. I Danmark är avräkningsordningen inte reglerad i lag men enligt allmänna obligationsrättsliga principer kan borgenären välja vilken del av fordran som betalningen ska användas mot. Om borgenären ej tar ställning ska avräkning först ske mot kostnader, därefter ränta och sist mot kapitalfordran.

Till utredningen finns även tre särskilda yttranden. Två av de särskilda yttrandena uttrycker synpunkter på att genomföra förslaget om en ändrad avräkningsordning. Dels med anledning av att det är svårt att överblicka konsekvenserna på kreditmarknaden utan en djupare analys, dels för att förslaget uppges vara oförenligt med egendomsskyddet i Europakonventionen och i 2 kap. 15 § regeringsformen. Även förslaget om absolut preskription kritiseras av samma skäl. Det uppges vidare att det nyligen införts andra ändringar på kreditmarknaden, såsom ränte- och kostnadstak, och att man bör avvakta effekterna av dessa åtgärder innan man överväger att införa en ändrad avräkningsordning. Det uppges också att ersättningen från staten som är tänkt att kompensera för förmögenhetsförlust borde vara högre än vad utredningen föreslår. Det tredje särskilda yttrandet ger dock stöd för att genomföra förslaget om en absolut preskription.

Regelrådet gör följande bedömning. Förslagsställaren presenterar olika alternativ för respektive förslag och jämför även med hur andra nordiska länder hanterat motsvarande frågor, vilket Regelrådet ser positivt på. Regelrådet konstaterar också att förslagsställaren tar upp kopplingen till egendomsskyddet i regeringsformen och Europakonventionen och menar att förslagen, med hänsyn till det syfte de avser uppfylla, är förenliga med dessa bestämmelser.

Regelrådet bedömer att redovisningen av alternativa lösningar är godtagbar.

Berörda företag

Förslagsställaren uppger att ändringarna i skuldsaneringslagen kommer att kunna påverka alla borgenärer med utestående fordringar på fysiska personer, oavsett vilken bransch borgenären tillhör och oavsett storleken på borgenärens näringsverksamhet. En ändrad avräkningsordning kommer att påverka alla företag som hanterar konsumentfordringar. Detsamma gäller för förslaget om en absolut preskription. Regleringen kommer alltså få betydelse för många olika branscher och för företag av olika storlekar, allt från kreditgivare till hantverkare och offentliga organ. Det uppges därför inte vara möjligt att i detalj beskriva antalet företag som påverkas av förslaget, vilken eller vilka branscher de tillhör och vilken storlek företagen har. För närvarande finns det cirka en miljon företag i Sverige. Under förutsättning att företaget vänder sig till konsumenter, kommer företagets fordringar att beröras av regleringen. Förslagsställaren uppger dock att det är viktigt att framhålla att ett företag påverkas endast om ersättningen för företagets vara, tjänst eller annan nyttighet ska betalas i efterhand.

Den bransch där betalningsdröjsmål är vanligast uppges vara kreditgivningsbranschen. Kreditgivare står för nästan 30 procent av alla ansökningar om betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten och omkring 65 procent av det totala skuldbeloppet. Cirka hälften av dessa mål går också vidare till verkställighet. Även inkassobranschen och bolag som förvärvar fordringar kommer i stor utsträckning att påverkas av förslagen, eftersom deras huvudsakliga verksamhet består i att driva in fordringar där gäldenären inte har betalat i tid.

En stor intäktskälla för denna bransch är räntekostnaderna. Telekommunikationssektorn uppges kunna påverkas i större omfattning av förslaget om en ändrad avräkningsordning eftersom ett stort antal förfallna krav inte betalas i tid av gäldenärerna. På sidan 372 presenterar förslagsställaren hur antalet krav (ansökan om betalningsföreläggande) fördelade sig per bransch under 2024 och på sidan 373 hur stora belopp det rörde sig om inom respektive bransch.

Förslagen om en ändrad avräkningsordning uppges ha en stor påverkan på företag vilkas huvudsakliga verksamhet består av indrivning av eller handel med andra företags fordringar. Bland dessa företag märks inkassoföretagen. Inkassoföretagen driver in fordringar dels i egenskap av ombud, dels såsom borgenär efter att ha förvärvat fordran från den ursprungliga borgenären. Det finns 104 inkassoföretag i Finansinspektionens företagsregister, varav 88 företag har inkasso som huvudverksamhet. En kreditförvaltare kan för en kreditförvärvares räkning driva in betalning för ett nödlidande. Även sådan verksamhet kräver tillstånd. Det finns 18 företag som har Finansinspektionens tillstånd att bedriva kreditförvaltning enligt lagen (2023:714) om förvärv och förvaltning av nödlidande kreditavtal. Dessutom finns det företag vars verksamhet består av handel med fordringar. Det är också vanligt förekommande att förvärvare av fordringar tillhör koncerner där syster- eller dotterbolag ansvarar för indrivningen av de förvärvade fordringarna. För verksamhet av detta slag krävs det inget tillstånd. Ett företag som bedriver detta slag av verksamhet ingår i SCB:s statistik bland de företag som har SNI-koden 64.920 (Annan kreditgivning). Enligt statistik hos Statistikmyndigheten (SCB) finns det 270 företag med denna kod.

Vad gäller förslaget om tidsfördröjning vid utbetalning av nyligen ingångna kreditavtal uppges detta påverka de företag som beviljar krediter som innebär att ett kreditbelopp ställs till konsumentens förfogande; banker och kreditmarknadsföretag. För konsumentkreditinstitut krävs det sedan den 1 juli 2026 att de ansökt om tillstånd för bank- eller finansieringsrörelse. Förslagsställaren uppger att det fanns 48 företag som hade tillstånd att verka som konsumentkreditinstitut, varav nio uppgav att de avser att ansöka om tillstånd enligt lagen om bank- och finansieringsrörelse. Förslagsställaren uppger att det finns 89 företag med tillstånd att bedriva bankrörelse, 38 företag med tillstånd att verka som kreditmarknadsföretag och 11 företag som har tillstånd att verka som bostadskreditinstitut.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår till viss del vilka branscher som kan komma att påverkas av förslagen. I viss mån anges hur många företag som berörs inom respektive bransch men det finns inga uppgifter om hur stora de företag som berörs är. Regelrådet kan förstå att det kan finnas utmaningar med att få fram uppgifter om vilka företag som påverkas, men bedömer att det är svårt att se omfattningen av konsekvenserna när det inte framgår vilka eller hur många företag som påverkas. Det hade därför varit behövligt med ett tydligare resonemang kring vilka företag som berörs av respektive förslag.

Regelrådet bedömer att redovisningen av berörda företag är bristfällig.

Påverkan på företagens kostnader och intäkter

Förslagen till ändringar i skuldsaneringslagen kan påverka företagens intäkter, eftersom en skuldsanering innebär att borgenärernas fordringar sätts ned. Förslagen om att Kronofogdemyndigheten ska ges en mer proaktiv roll och att de grundläggande kraven för att beviljas skuldsanering ska jämkas uppges innebära att fler gäldenärer beviljas skuldsanering. Det innebär i sin tur att fler företag får sina fordringar nedsatta genom skuldsanering. Förslagen om att korta betalningsplanens längd från 5 år med 2 betalningsfria månader till 3

år utan betalningsfria månader innebär att borgenärer går miste om 14 månatliga betalningar. En borgenär vars fordran ingår i en skuldsanering får för närvarande i snitt cirka 19 procent av skulden betald genom betalningsplanen men skulle med förslaget om en förkortad betalningsplan i stället få cirka 12 procent av fordran betald. Förslagsställaren uppger att för de skuldsaneringar som beviljades år 2024, skulle det innebära att borgenärerna (som dock också kan vara andra än företag) tillsammans går från att vara berättigade till 1,5 miljarder kronor under betalningsplanens löptid till drygt 1 miljard kronor. För att komma i fråga för skuldsanering ska dock, även enligt den föreslagna ordningen, gäldenären vara kvalificerat insolvent. Det betyder att de fordringar som saneras redan från början har ett betydligt lägre värde för borgenären. Med god marginal understiger alltså fordrans faktiska värde redan innan skuldsanering beviljas dess nominella värde. Också förslaget om att begränsa möjligheten till omprövning när gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förbättrats kommer att minska de intäkter som borgenärerna får genom en skuldsanering. Minskningen bedöms dock vara endast marginell. Ändringarna i skuldsaneringslagen uppges inte påverka företagens kostnader.

De föreslagna ändringarna i avräkningsordningen kommer att minska företagens intäkter i en del fall där företagen har fordringar mot konsumenter som inte betalar i tid. Det är framför allt när gäldenären har långvariga betalningsproblem, vilket leder till upprepade delbetalningar, som förslaget får en mer påtaglig påverkan på företagen. Den påverkan som då kan uppkomma beror antingen på att företaget vid sin egen indrivning inte kommer att kunna tillgodogöra sig dröjsmålsränta i samma utsträckning som i dag eller på att fordran, när den överlåts till annan, kan komma att betinga ett lägre värde. Hur företagen påverkas i det enskilda fallet är dock beroende av storleken på fordran, avtalad dröjsmålsränta och gäldenärens betalningsförmåga. Det uppges därför inte vara möjligt att närmare precisera hur företagens totala intäkter kommer att påverkas. Förslagsställaren har dock presenterat några exempel på beräkningar avseende enskilda fordringar på sidorna 176–178 och 377. Finansinspektionen har bedömt att den föreslagna avräkningsordningen kommer att få liten inverkan på kreditgivarna. Denna bedömning har gjorts mot bakgrund av att avräkningsordningen endast påverkar kreditgivarnas rätt till dröjsmålsränta. Därtill har från Finansinspektionens sida framhållits att obetalda krediter i många fall redan bör ha skrivits bort från kreditgivarnas balansräkningar. Förutom ett minskat inflöde av dröjsmålsbetalningar bedöms förslaget kunna medföra administrativa engångskostnader för att företagen ska anpassa mottagandet av betalningar till den nya avräkningsordningen. Hur stora kostnader som uppstår kommer dock i hög grad vara beroende av bland annat vilken lösning som företaget för närvarande använder för hantering av konsumentfordringar.

Vad gäller förslagen om absolut preskription bedöms de ekonomiska konsekvenserna för borgenärerna inte bli särskilt påtagliga för fordringsförhållanden som uppkommer efter reglernas ikraftträdande. I dessa fall uppges parterna, vid avtalets ingående och vid eventuella efterföljande fordringsöverlåtelser, ha kunnat ta hänsyn till risken för att fordran preskriberas innan den är till fullo betald. Om bestämmelserna däremot ges retroaktiv verkan, kan det antas att de ekonomiska konsekvenserna för borgenärskollektivet kan bli ganska betydande. I befintliga fordringsförhållanden har borgenärerna nämligen inte – varken vid avtalets ingående eller vid eventuella efterföljande fordringsöverlåtelser – kunnat ta hänsyn till reglerna om absolut preskription. Borgenärerna har därför inte fått en korrekt bild av fordringarnas indrivningspotential. Detta kan innebära en viss förmögenhetsskada för enskilda borgenärer, en skada som dock kan vara svår att uppskatta i det enskilda fallet.

Det uppges att det nominella värdet av fordringar, som är 20 år eller äldre, hos åtta stora inkassobolag uppskattats till uppemot 27 miljarder kronor. Gäldenärernas

betalningssvårigheter får dock till följd att fordringarnas faktiska värde vida understiger deras nominella värde. Svensk Inkasso har uppskattat att dessa fordringar representerar ett faktiskt värde om cirka 5,5 miljarder kronor. Drygt 40 procent av dessa fordringar har förvärvats av inkassoföretagen, eller ett koncernföretag. Detta innebär att fordringarnas faktiska värde hos inkassoföretagen enligt Svensk Inkasso uppskattas till cirka 2,25 miljarder kronor. Resterande värde återfinns hos de företag som inkassobolagen driver in fordringarna åt. Regler om absolut preskription uppges kunna påverka hur företag agerar vid gäldenärens betalningsdröjsmål. Det kan antas att företag känner sig tvungna att agera tidigare och mer aktivt för att driva in en förfallen fordran. Än tydligare blir denna effekt om reglerna tillämpas även på äldre fordringar, eftersom det, trots övergångsbestämmelserna, kommer att återstå en kortare tid för borgenärerna att göra fordringarna gällande.

En tidsfördröjningsreglering för konsumentkrediter skulle innebära att kreditgivare behöver anpassa sina kreditgivningsprocesser, så att dessa tar hänsyn till att kreditbeloppet får ställas till konsumentens förfogande tidigast efter 18 timmar. Detta bedöms medföra vissa kostnader av engångskaraktär, framför allt för anpassning av kreditgivarnas it-system. Vidare kan en tidsfördröjning få indirekt påverkan på sådana företag i vilkas verksamhet kredittagaren avser att nyttja den beviljade krediten. En tidsfördröjning kan alltså innebära att inte bara kreditgivningsprocessen blir långsammare utan kan även skapa tröghet i andra avtalsrelationer.

Regelrådet gör följande bedömning. Det framgår att förslagen kan komma att få effekter på företagens intäkter och även att de kan medföra vissa ökade administrativa kostnader. Det finns även vissa exempel på hur enskilda fordringar kan komma att påverkas av förslaget. Det är trots detta svårt att få en tydlig bild av vilken påverkan förslagen kan komma att få på företagens intäkter och kostnader. Regelrådet kan förstå att det kan finnas utmaningar med att ta fram uppgifter om hur framför allt intäkterna kommer påverkas när förslaget omfattar så många olika typer av fordringar, men det hade trots detta varit behövligt med tydligare resonemang kring hur olika typer av företag påverkas av de olika förslagen.

Regelrådet bedömer att redovisningen av påverkan på företagens kostnader och intäkter är bristfällig.

Påverkan på konkurrens

Förslagen om en ändrad avräkningsordning uppges påverka samtliga företag som vänder sig till konsumenter. Enligt förslagsställaren innebär detta att alla branscher kommer att påverkas lika. Eftersom förslagen har ett så brett tillämpningsområde bedöms de inte få någon påverkan på konkurrensen mellan företag. Inte heller förslagen om ändringar i skuldsaneringslagen bedöms påverka konkurrensen mellan företag. Eftersom förslagen om en ändrad avräkningsordning är avsedda att öka konsumentskyddet, skapas inga incitament för konsumenterna att vända sig till företag utanför Sverige. Förslagen bedöms därför inte påverka konkurrensen i ett internationellt perspektiv. Detsamma uppges gälla för förslaget om en absolut preskription.

Regler om en tidsfördröjning uppges i viss mån kunna påverka konkurrensen mellan kreditgivare. Reglerna ska träffa sådana krediter som innebär att gäldenären får ett belopp till sitt förfogande, vilket innebär att betalningsanstånd inte kommer att omfattas. Enligt förslagsställaren kan detta innebära en konkurrensfördel för de företag som erbjuder finansiering i samband med försäljning. Det kan också innebära konkurrensfördelar för

kreditgivare som erbjuder kontokrediter, eftersom det fortlöpande nyttjandet av ett kreditutrymme inte omfattas av tidsfördröjningen.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns en viss beskrivning av påverkan på konkurrens. Regelrådet vill dock påpeka att det faktum att en regel gäller för alla branscher inte nödvändigtvis innebär att alla företag påverkas på samma sätt. Det hade därför varit önskvärt med en tydligare redovisning av påverkan på konkurrens, även om den redovisning som finns kan accepteras.

Regelrådet bedömer att redovisningen av påverkan på konkurrens är godtagbar.

Särskilda hänsyn till små och medelstora företag

Såvitt Regelrådet kan utläsa saknar konsekvensutredningen redovisning av om förslagsställaren övervägt några särskilda hänsyn till små och medelstora företag vid utformningen av reglerna. Regelrådet vill påminna om att alltid redovisa samtliga delaspekter i konsekvensutredningen. Om förslagsställaren bedömer att någon delaspekt inte är relevant ska det ändå framgå att en sådan bedömning har gjorts liksom en motivering till detta.

Regelrådet bedömer att redovisningen av särskilda hänsyn till små och medelstora företag är bristfällig.

Åtgärder för att begränsa kostnader och andra negativa effekter

Förslagsställaren uppger att kreditgivares beroende av ränteintäkter skiljer sig från övriga branscher på så sätt att det är räntan som ska generera vinst till kreditgivaren. I vilken utsträckning ränta kan tas ut kan därför vara avgörande för kreditgivarens lönsamhet. Detta gäller dock främst sådan ränta som utgår enligt avtalet, dvs. krediträntan. Den föreslagna avräkningsordningen har därför utformats i syfte att den inte ska påverka krediträntefordrans storlek.

Det uppges vidare att det ska finnas en möjlighet för de borgenärer som drabbas av en förmögenhetsförlust på grund av absolut preskription med retroaktiv verkan att begära ersättning från staten.

Regelrådet bedömer att redovisningen av åtgärder för att begränsa kostnader och andra negativa effekter är godtagbar.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

De föreslagna ändringarna i skuldsaneringsförfarandet och i räntelagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2028. Förslagen till en ändrad avräkningsordning föreslås träda i kraft den 1 januari 2031. De lagändringar som föreslås syftar till att färre gäldenärer ska bli långvarigt överskuldsatta. Förslagen ska även bidra till att fler gäldenärer kan ta sig ur svår skuldsättning. Det är därför angeläget att förslagen träder i kraft utan onödigt dröjsmål. Retroaktivt verkande regler är emellertid ägnade att påverka det inflöde av intäkter som borgenärerna har förväntat sig. Förslagsställaren bedömer därför att det är nödvändigt att reglerna får träda i kraft först med viss fördröjning så att borgenärerna får tid på sig att anpassa sig till den nya regleringen. Det föreslås även vissa övergångsbestämmelser.

Förslagen om absolut preskription uppges vara av sådan karaktär att tiden för beredning bör vara väl tilltagen. Samma syften ligger bakom förslagen om absolut preskription och förslagen om ändringar i skuldsaneringslagen och ändrad avräkningsordning. Förslagen bör därför beredas i ett sammanhang. Reglerna om absolut preskription, och de därmed sammanhängande ändringarna, bör därför träda i kraft den 1 juli 2028. Detta gäller oavsett om reglerna ges retroaktiv verkan eller inte.

De föreslagna tidpunkterna för ikraftträdande uppges innebära att det finns tid för att vidta informationsinsatser till de berörda företagen och utbilda personal hos Kronofogdemyndigheten. Om ändringarna i skuldsaneringslagen genomförs, uppkommer det ett behov av information om de nya reglerna. Sådan information bör lämpligen lämnas genom Kronofogdemyndighetens informationskanaler samt av Konsumentverket och budget- och skuldrådgivare. Kronofogdemyndigheten bör även informera såväl gäldenärer som borgenärer som förekommer hos myndigheten om ändringarna i avräkningsordningen. Vid ett införande av regler om absolut preskription kommer det att finnas ett stort behov av att informera såväl gäldenärer som borgenärer om de nya reglerna. Även dessa informationsinsatser kan lämpligen genomföras av Kronofogdemyndigheten. Eftersom reglerna är avsedda att även träffa fordringar utanför Kronofogdemyndighetens hantering kan det också finnas ett behov av bredare informationsinsatser. Sådana insatser kan lämpligen utföras av Konsumentverket och branschorganisationer.

Det uppges att alla de företag som kommer att beröras av nya regler om tidsfördröjning vid utbetalning av krediter är sådana som har tillstånd av Finansinspektionen. Det får därför anses lämpligt att myndigheten inför reglernas ikraftträdande tillhandahåller information om reglerna.

Regelrådet bedömer att redovisningen av särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser är godtagbar.

Hur och när konsekvenserna kan utvärderas

Det uppges att Konsumentverket, under förutsättning att det finns resurser, kan följa upp vilken effekt som ändringar i skuldsaneringslagen i olika avseenden har fått genom att intervjua budget- och skuldrådgivare. Eftersom det bedöms lämpligt att gäldenärer har slutfört skuldsaneringar enligt det nya regelverket innan reglerna utvärderas bör Konsumentverkets utvärdering ske tidigast fem år efter reglernas ikraftträdande.

Kronofogdemyndigheten har uppgett att myndigheten ett år efter reglernas ikraftträdande kan följa upp hur många gäldenärer som ansökt om skuldsanering med stöd från Kronofogdemyndigheten, hur många av de beviljade skuldsaneringsgäldenärerna som tidigare har varit evighetsgäldenärer och andelen ansökningar som har resulterat i att skuldsanering beviljats.

Denna del av utvärderingen syftar till att följa upp om fler långvarigt överskuldsatta beviljats skuldsanering. Det bedöms även lämpligt att Kronofogdemyndigheten, tidigast fem år efter reglernas ikraftträdande, följer upp

- om det har skett en förändring av antalet omprövningar på grund av att gäldenären inte följer betalningsplanen,

- om det har skett en förändring av antalet ansökningar om omprövning eller beslutade ändringar eller upphävanden på grund av att gäldenärens ekonomiska förhållanden väsentligen har förbättrats, och

- andelen gäldenärer som återkommer med nya skulder efter en beviljad skuldsanering.

Svårigheterna med att beräkna avräkningsordningens effekter på kreditmarknaden och dess aktörer innebär att det är angeläget att regleringens effekter i detta avseende följas upp. En sådan övergripande utvärdering kan exempelvis utföras av berörda myndigheter eller överlämnas till ett forskningsprojekt. Konsumentverket uppges kunna följa upp vilken effekt den ändrade avräkningsordningen har fått för gäldenärers möjlighet att betala av sina skulder. Kronofogdemyndigheten har vidare uppgett att myndigheten kan utvärdera förslaget om en ändrad avräkningsordning genom att simulera hur evighetsgäldenärernas skulder skulle ha utvecklats med den nu gällande avräkningsordningen och jämföra detta med den faktiska skuldutvecklingen. En första utvärdering kan göras cirka sex månader efter ikraftträdandet och därefter följas upp regelbundet, exempelvis årsvis.

Kronofogdemyndigheten har uppgett att myndigheten årligen kan följa hur många gäldenärer och hur stora belopp som faller bort genom absolut preskription. Om reglerna omfattar även äldre fordringar, bör denna utvärdering inledas fem år efter ikraftträdandet. I annat fall bör utvärderingen inledas först cirka 15 år efter reglernas ikraftträdande, eftersom det är först då som reglerna börjar få verkan. Det uppges vara svårt att mäta huruvida förslaget om en tidsfördröjning vid utbetalning av konsumentkrediter kommer att minska risken för att konsumenter tar upp lån utan tillräcklig eftertanke. Finansinspektionen har dock uppgett att myndigheten inom ramen för sitt tillsynsarbete kan följa upp hur väl regleringen följs.

Regelrådet gör följande bedömning. Det finns uppgifter om när konsekvenserna kan utvärderas, vem som ska ansvara för utvärderingen och även till viss del hur den bör göras. Enligt Regelrådets uppfattning hade det dock varit önskvärt om redovisningen även inkluderade planer på utvärdering av hur förslagen påverkar kreditmarknaden liksom eventuella konsekvenser för andra företags intäktspåverkan utifrån utvecklingen på kreditmarknaden.

Regelrådet bedömer dock att redovisningen av hur och när konsekvenserna kan utvärderas är godtagbar.

Överensstämmelse med EU-rätten och om förslaget går utöver minimikraven

Den EU-reglering som ligger närmast de frågor som utredningen har att behandla utgörs av 2008 års konsumentkreditdirektiv[1] och insolvensdirektivet. När det gäller konsumentkreditdirektivet reglerar detta inte hur en delbetalning av en förfallen kredit ska avräknas. Den föreslagna regleringen får dock anses ligga väl i linje med direktivets ändamål – att förbättra konsumentskyddet på kreditmarknaden. Insolvensdirektivets tillämpningsområde omfattar inte skuldsanering för gäldenärer som inte är näringsidkare. De förslag som utredningen har lämnat om ändringar av skuldsaneringslagen faller alltså utanför direktivets tillämpningsområde. Utredningen bedömer vidare att de förslag som lämnas är förenliga med Sveriges övriga åtaganden till följd av medlemskapet i Europeiska unionen.

[1] Direktivet har numera ersatts av 2023 års konsumentkreditdirektiv som träder i kraft den 20 november 2026.

Såvitt Regelrådet kan utläsa nämns inget om hur förslaget förhåller sig till minimikraven, vilket är en brist, även om Regelrådet för egen del inte heller har kunnat utläsa att det finns något minimikrav att utgå från.

Regelrådet bedömer att redovisningen av överensstämmelse med EU-rätten är godtagbar.

Regelrådet bedömer att redovisningen av om förslaget går utöver minimikraven är bristfällig.

Övrigt som Regelrådet vill framföra

Regelrådet har inget övrigt att framföra i detta ärende.

Regelrådet behandlade ärendet vid sammanträde den 17 november 2026.

I beslutet deltog Anna-Lena Bohm, ordförande, Helena Fond, Roland Sigbladh och Lars Silver.

Ärendet föredrogs av Katarina Kjellström.

Anna-Lena Bohm
Ordförande

Katarina Kjellström
Föredragande